

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Seria litteratorum, hominum poenitentia, institutio
eruditorum delinquentium - Cod. Ettenheim-Münster 60**

[S.l.], 1727

Sectio 10

[urn:nbn:de:bsz:31-108344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-108344)

Pallad.
Hist. Aug.
c. 20.

Ambros.
l. 3.
ep. 19.

Leo M.
Serm. de
quadrag.

serves te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. fuge publica
fuge et ipsos domesticos, secede ab amicis, et intimis, etiam ab
illo qui tibi ministrat. quid B. Macarius Alexandrinus? sta-
tui C. notanter ait a pud Palladium, quinq; dies, vitam mentem
meam ita componere, ut a Deo aselli non posset, et nihil aliud
omnino cogitare; et cum id a me statuerem, clausi cellam
meam et aulam eamque, et nulli responsum darem. pleniore
vero eiusdem secessus Macariani rationem reddideris, auctor
modo laudatus. volebat (addit) ita se gerere, ut qui aliorum
curis occupatus, semper hac aequè perficere non posset, saltem
per intervalla temporum, pro parte animi sui desiderio satis-
faceret. aliam quandam, nec minus validam veterum non-
nulli rationem attulere, cui pietatis ferventioris alumni, sine-
raque profelyti penitentia, ab incondita usu multitudine
sibi abstinendum duxerint, et sobriam a turba culti proclari
D. Ambrosius inquit, gravitationem retinendam: quod nimirum
illi sint oculi Ecclesie mystici, qui in Cantico Canticorum docent
quoddam, et arcano pericillo depingantur, quos etiam pro-
pheta Ezechiel ut peritus manu phrygio, Attalico in
peristromate vividis coloribus expresserit, cum animalia mirandi
splendoris, et oculata proposuit, quae Numinis curram
circumvebant. idcirco quam diligentissime providendum est,
ne frequenti cum plebe commercio, delicata eorum ocu-
lorum acies obscuretur, et ne quis fumus inanimum rerum,
et Babylonius pulvis eorum oblectat. sane cum sapientissima
contingat, ut (deone M. observante) mundano pulvere
etiam religiosa corda sordescant, nihilque facilius in vita
huius imbecillitate sit, quam ut fortissimi etiam, et robus-
tissimi cum turba inani per abrupta et devia ferantur,
haud abs re sanctissima illa prudentissimaeque anima, una
mentium contentione putavere, esse opus, ut qui spreto va-
nitate, pie iustè vivere velint, innocentiamque suam
tueri a populi se tumultu ruigique removeant, inque pio
quodam secessu, velut arcana sapientia dives foris ab-
scinditi, illud opus operum, maximumque inter omnia, et
saluberrimum negotium, hoc est, seriatim a vanitate ad
pietatem christianam conversionem meditentur.

Sectio 10.

Mira, felix, et subitanea quorundam
Veteris, et recentioris aevi Liberatorum
Conversio, singularibus illustrata exemplis.

Mirum valde mutationis genus, Regum Iffac-
 liticorum ante signatus subijt, cum ex agasone Reperiti
 Vates factus, caelestia oracula edidisset atq; paricum Taber-
 naculi, ministris religione hymnos decantaret, insilijt quippe
 spiritus Domini super eum, ut in medio eorum prophetaret.
 factum hinc, ut rei novitate attoniti, Divinorumq; oraculorum
 reverentia commoti exclamarent: quam res accidit
filio Cis, num et saul inter prophetas? Equè subitaneus est
 longè felicior atherius saulis (qui pauli postea nomen
 accepit) fuit mutatio: quis enim satis suspiciat, rabidum
 persecutorem in momento factum Ductorem? Dum intrat
 lupus rapax (Augustini verba sunt) stabula pecudis, subito
 et ipse factus est ovis, et eversus: quid volebat saulus nisi
 ut evaderet, et traheret, vinceret et necaret Christianos?
 quam rabida voluntas, quam furiosa, quam caeca, qui
 tamen unà de super voce prostratus, occurrente utiq; tali
 viso, quo mens illa et voluntas, refracta, sevitia retorque-
 retur et corrigere ad fidem, repente, ex Evangelij mira-
 bili persecutore, mirabilior prædicator effectus est. quid
 quod subitum hoc in paulo gratia caelestis opus, Gregorius
 M. dardari suscitatori Congipime præferendum esse iudi-
 carit, et Chrysostomus cunctis christi miraculis ratus, sit
 anteponendum. Nec minus sibi idem penitentium illust-
 riorum exempla proponens. Considera, inquit, paulum
 Apostolum, prius persecutorem postea annuntiatorem,
 prius pervasorem, postea dispensatorem: ante hoc dardaniam
 post hoc frumentum. ante lupum, post hoc pastorem, ante
 plumbum postea aurum: ante piratam, postea guberna-
 torem: ante disperasorem ovium, postea dispensatorem
 Ecclesie: primo evellentem vineam, postea plantantem:
 prius dissipantem, et postea edificantem? vidisti multimo-
 dam malitiam, sed respice ineffabilem misericordiam.

Vidit equidem christianus orbis, si non æque mira-
 culosus, æquè tamen festinus gratia caelestis partus, vidit
 insignes aliquot laudesq; perenni dignipinos sacra meta-
 rae proselytos, qui postquam multum temporis vanitati
 impendissent, omnemq; insensitatem (qua M. Basilij de se
 ipso verba sunt) inani studio attribuerent. tandem aliquando
 velut ex gravi somno experge facti, in alios plane mutati
 sunt viros; insilijt quippe spiritus Domini super eos, poten-
 tiaz suæ effectus virtute, ut cum laudato Basilio ad Evange-
 licæ veritatis admirabile lumen repererint, agnitam sa-
 pientia mundana inutilitate, et vitia suâ miserabili de-
 plorati, Ductorem non solum sibi dari optaverint, verum
 calidius etiam consecuti sunt, qui à profana doctrina, et
 vita vanitate, ad vera, sinceramq; pietatis dogmata eos

i. Reg. 19.
v. 23. 44.

August.
serm. iob.
de divers.
serm. l. 2.
ad simplic.
9. 2.

Gregor. M.
C. 3. Dial.
c. 17.

Chrysost.
hom. 2.
in ps. 50.

introducere. Comparent novem illustres prius Ecclesie Doctores in pio nostro seculo, totidem Mystagoga Christianorum elogio ornati: ut potest Theophilus Antiochenus, Justinus philo-
sophus, Basilus M. Aurelius Augustinus, Hilarius picta-
viensis, Joannes Chrysostomus, Ephrem Syrus, Hieronymus
Stridonensis, et Bernardus Caravallensis: qui omnes atque
singuli Divina gratie radijs illustrati, et caelestis spiritus
acceptione beati felicissimam istam mentis ad Deum, et
pietatem sinceram converte, subiere mutationem. Nec
minus illustra metamorphoseos illius exemplum, et Docu-
mentum dedit biga sanctorum apostolorum (sive Doctorum
a vanitate ad pietatem solidam convertorum) ornatissima,
Cacilius scilicet Cyprianus, atque Paulinus Episc. Nolanus.
Equidem si ullius unquam Liberati vitae conversio mi-
rabili, memorabilis, et quae excepit felicitas in honore fuit
Magni illius fuit Cacili, ut plane idem quaedam est exemplar
illusterrimum dici queas heruditi, profana, valedicentis vani-
tati, et Christi regnum, excipit doctrinarum subtilium occu-
bus suscipientis. Nimirum postquam idololorum cultum (qua
S. Nazianzeni verba sunt) pariter ac adamas profana
Scientia copias, litigantium rixas et contentiones, Rhetorum
mendacia, Senatorum dignitatem, gloriam fluxam, et fra-
gilem, aliisque omnia vera fidei ac sincerae pietatis amore
reliquisset, et a mundo se junctus, cuncta quae in eo sunt, ab-
sino supercilio despicit, ac ei tantum, qui optimus Maximus
est, vivere coepit: optatissima transcriptus fuit libertas,
Christusque benignissime vocanti vindicatus. quam vero latitiae
et spiritualis gaudij segetem ex ea mutatione Cyprianus
acceperit, ipse verbis significantissimis Donato suo Cum
ambo nuper a secularibus oratorum disciplina ad Deum
conversi, una ferijs vindemialibus rusticarentur, exposuit
ea epistolam, quam ceteris Doctorum Veterum ad pariter-
tate vera Studium exhortationibus autumnavimus, socianda.

Nazianz.
orat. 18.

Ad eundem sacra Metanae, celsissimum gradum
et verticem, asperum quoque, quem diximus, sanctum apo-
statum, Paulinum scilicet Nolanum ascendit, vitaeque labo-
riosa et onerosa saecula deposita, Christum accepit
sepius reficiendam, eundemque gratia, solidam animae quiete
(frustra quosdam alibi) feliciter esse adeptum, alio loco
prolixè demonstravimus, atque de admiranda sua ad Deum
conversione disperentem audivimus, et caelestis benignitatis
scatebras in se effusus, elegantissime decantavit. H.

* Singularem cum primis observationum merentur
verba Paulini in Epist. 41. ad S. Augustin. Ita so-
nantia: sum laboriosus etiam nunc sub magno ho-
nore peccator; veteranus in numero peccatorum,

Sed aeterno Regi novus incorporea tyro militia.
 Sapientiam mundi miser hucusq; miratus sum,
 et per inutiles literas, reprobataq; prudentia
 Deo stultus, et mutus fui. postquam inveteravi
 inter inimicos meos, et evanui in cogitationibus
 meis, lavavi oculos meos in montes, ad praecepta
 legis, et gratia dona suspiciens, unde mihi au-
 xilium venit à Domino: qui non secundum ini-
 quitates retribuens, illuminavit caecum, solvit
 compeditum, humiliavit erectum male, ut erigeret
 humiliatum pie; sequor igitur non aquis adhuc
 passibus magna iustorum vestigia, si possim ora-
 tionibus vestris apprehendere, in quo Dei mise-
 rationibus apprehensus sum.

Quidni plures advocemus viros, doctrinâ pariter ac
 mirabili suâ ad Deum, et sacra Metanaea. Studium con-
 versos, in quibus tantam gloriam Dominus magnificentiâ
 suâ fecit, ut multâ stultâ in Doctrinarum profanarum
 propagatione transactâ, omnes dahinc cogitationes suas
 ad Divinarum rerum infelligentiam contulerint, aeterna
 mundanis, immortalia caducis, Divina humanis felicissimâ
 optione anteposcentes; et ad ipsam salutis portum, quem
 diutina delinquendi a pueritudine longius deseruere, tandem
 aliquando imperiosissime aspirantes.

Illustre admodum Literati S. metanaea proselyti
 exemplum et documentum dedit Asidorus Hispalensis,
 cum post impensam variis profanis studiis plurimam ope-
 ram, tandem aliquando et ipse serenatae caelesti beneficio
 mentis oculos aperisset eundemq; cum Magno Basilio
 ad pietatis dogmata ductorem timorem pura Dominicum
 epus consecutus. Etenim non nisi magistri illius auspiciis
 factum, ut conversus à variis ad sacra studia Asidorus, con-
 fessionem amiserit, cunctis Literatis sanitate imitanda
 qua talis: Succurre mihi Domine Deus, antequam moriar,
 antequam mors me preveniat, antequam barbari me rapiant,
 antequam flamma me comburat, antequam tenebrae me invol-
 vant. subveni mihi, priusquam ad tormenta properem,
 priusquam à gehennae ignibus devover, priusquam sine
 termino crucier. Reus enim iudicij sui timore terreo,
 pavore peccati iram tuam formido immanitate sceleris
 examen tuum trepidans, conscientia meo: si enim iustus
 vix salvabitur, ego impius ubi ero. quid faciam, dum ve-
 nerit tremendi horre iudicij? cum examen venerit, quid re-
 spondeam? quid ergo dicturus cum ante tribunal Christi
 fuero presentatus? vane diem illum quando peccavi?

Vit. et act.
 Asid. Hispa
 Roma editi
 1606.

o dies detestanda! o dies abominanda! melius mihi fuerat
non esse ortum, non fuisse genitum, melius non esse in sacro
lo procreatum, quam alternos perpeti cruciatus. optabam
à peccati nexu se solvi, cupiebam à consuetudine mala retractari
desiderabam à vitio recedere; sed difficile est peccandi consue-
tudinem vincere, pravus usus vix aboletur, assidua consuetudo
in naturam vertitur vitii, animus sceleribus deditus, ab his
divelli ne triguam potest. tanta sunt mea vitia, ut vix evelli
possint: vix credo peccata mea ullo spatii temporis exolescere
ultro me miserum vitia, spontaneo dudum studio me pol-
luis propria voluntate meâ me maculavi. Bonus eram,
spontaneo ad peccatum dilapsus sum. Liber eram, spontaneo
factus sum debitor mortis. infelix ego, peccatum sponte
mihi prius ipse paravi, ego prius occasionem peccandi amp-
lexus sum, nunc peccandi usu adstrictus teneror: mala con-
suetudo me sibi graviter implicavit. longa consuetudo in me
vitiis sibi, et legem fecit. volo agere bonum, sed desideria
consueverunt non seruire. pravo usui contraire nititur, sed carnis
desiderio aggravor. ad iustitiam me amor erigit, sed ad pec-
catum consuetudo constingit. flate me celum et terra:
lugete me omnes creaturas: peccavi enim crudeliter lapsus
sum fortiter, cecidi graviter, corruis miserabiliter: nullus
enim invenitur peccatum, cuius sordibus non sum coinqui-
natus: nullus est moribus vitiorum à quo non contraxerim
contagium: nulla sordium sentina exiit, qua in me
miserum non confluxerit. ut bene viverem, ultro promisi
quod pollicitus sum, nunquam servavi. va mihi Domine,
quia consumptus sum: va mihi, quia defecit anima mea.
parce Domine, parce Dolore meo, parce quæso, merori meo.
Da veniam, Da indulgentiam. Heu mihi infelix, heu mihi
mifero in turbi peccatis precipitato. quis miserebitur
mihi? quis consolabitur me, nisi tu redemptor animarum?
miserere mei, quia est in tempestatibus anima mea. ubi es
custos hominum? ubi es animarum redemptor? ubi es o
pastor bone? cur sprevisisti? cur aseretisti faciem tuam
à me? ut qui longè factus es consolator anima mea?
Revertere iam Deus meus, et non obliviscaris mei in finem,
non me in perpetuum deseras, non me in potestate De-
monum derelinquas. nullum relinquis, nullum spernis,
nullum detestaris, nullum excludis à misericordia tua:

Sed ultro offers clementiam; peccantes expectas ut redeant.
 Ostende igitur in me clementiam tuam, pateat mihi veritas,
 pateat indulgentia; non abneges uni, quod plurimis largitus
 es. Scelera mea non defendo, peccata mea non vindico.
 Displicet mihi, quod male feci. Displicet mihi quod peccavi.
 Offensam fateor, errorem confiteor, culpam agnosco, vocem
 confessionis aperio. suscipe, quæst, vocem confitentis, attende
 vocem deprecantis, audi vocem peccatoris ad te clamantis.
 peccavi Domine Deus, peccavi, misereere mei, parce malis
 meis, ignosce peccatis meis, dele omnes culpas meas. patent
 tibi vulnera mea, coram te agnitio mea; tu vides, quantum
 laniatus sum, et languidus; medicinam quæ sanet, tribue;
 medelam, quæ cures, impende: effice infectum vitij, re-
 forma corruptum peccatis, extingue in me flammam con-
 cupiscentia, iacula ignita diaboli ultra me non perstent,
 et non exardescant in me ulterius. parce mihi, antequam
 eam; munda me, antequam ab hac vita egrediar; solve
 priusquam moriar, peccatorum vincula, Trinitas sancta,
 quæ vivis et regnas in unitate Deitatis, per omnia secula
 seculorum, amen. ita præclare scribens Sidorus.

Hispanum S. Melanda profelytum excipiat na-
 tione gallus, Guibertus videlicet de Norwinto, qui splen-
 didissimum orbis oculum, B. Augustinum sequutus, vitam
 male anteaquam gemebundus recoluit, tribuitq; integris Mo-
 nadiarum libris deflevit, pariter ut S. Aurelius, matris
 sua acceptam ferens, quod e corruptis moribus, ad virtutis
 et pietatis studia traductus fuisse. iurat aliqua ex
 libri primi initio adscripsit, quæ a pertissimum contribiti
 pectoris indicium faciunt ad h. m. confiteor amplitudini
 tua Deus, infinitorum meorum errorum decursus, et creber-
 rimos ad miserationis interna, quos tamen inspirasti, recur-
 sus. Confiteor pueritia, ac iuventutis mea mala, adhuc etiam
 in maturâ hâc ætate astuantia, et inveterata pravitate
 studia, nec dum sub defatigati corporis corpore cessantia.
 quoties, Domine per severantissimarum impunitatum mea-
 rum recordor, et qualiter pro eisdem compungi semper do-
 naveris, reminiscor; patientissima tua in me viscera, supra
 quam cogitari potest, admittor. si compunctio, et orationis ef-
 fectus, nequaquam sine tuâ spiritali infusione habentur;
 quomodo tam dignanter i illis peccatorum pectoribus patens,
 et averis a te, imò te irritantibus tantam gratiam dilargi-
 ris? tu scis patientias magna nimis, quam obstinata a di-
 versis eor, qui in offensam nostram incidunt, corda gerimus,

et is, qui semel aut pluraliter in nos, aut vultus, aut verba
tulerunt, quam agrè remittimus. at te non modò pius, at
verò ipsa pietas, imò eius origo. — fons cum sis, et cum
quòd emanat, omnibus debeas, planè quòd omnium est, in-
gulis non pròcludis. semper ergò peccans, at inter precandum
semper ad te rediens, an pò fugax, piumve de cernis, cum ad
pietatem recurreres, perdes pietas, quòd est, et etiam offensa
ne multiplici, obecta, invenisti in solens? nonne tibi dicitur,
quia non continebis in irà tuà misericordias tuas? Has non
modò in presenti, sed et in aeternum futuras idem cantat.
Tu scis, quia non idè pecco, quòd te misericordem sentis,
sed secure profiteor te idè misericordem dici, quòd sis
veniam postulanti pròsto. — pecco, sed ratione re-
ceptà, in affectum cordis transipa me pariter, tamq̃ ster-
coris, copinis mens graviter invita succumbit. sed inter has
quotidianas cògritudines, qualiscunq̃ resurrectionis à lapsu
quid facerem? multò sanius nonne est in te ad tempus erigi,
in te vel momentaneè respirare, quam pròpò non meminisse
remèdij, et de gratià desperare? et quid est desperare,
nisi in omni flagitij volubrum, sèpè ea deliberatione
projicere? ubi enim carni iam nullatenus spiritus reluctat,
et infelicio anima substantia voluptatum dissipatio profligatur.
is est, qui aquarum tempestate demergitur, pro-
fundo sebetur, ad reprobi cumulum sensus, os de super pu-
ti perurgetur. Dum ergò, Deus bone, post has interioris mei
hominis temulentias ad te respicit, sin alias proficio, saltem
interim nequaquam à mei cognitione deficio. quomòdo enim
ad tui notitiam scintillarem, si ad me videndam cacutarem?
si planè iuxta Jeremiam vir sum videns paupertatem meam,
consequens est, ut ea, quibus illa suppleatur egestas, soleber
exquiram. et è diverso, si non sciero quòd sit bonum, unde
malum vel nosse, nedum execrari potero? si pulchritudinem
non noverim, nunquam faditatem horreo. quia igitur
utrumq̃ constat, ut per mei notitiam, tuam petam, et
fructus tuà, illico meà non caream: dignosque singulariter
salutare est, ut obscuritas rationis meae, per huiusmodi con-
fessiones crebrà tui luminis inquisitione sergatur, quo
stabiliter illustrata, nunquam deinceps à se nesciatur.
Deploris ad h. m. vita sua peccatis, Guibertus quòta pira-
tissima malis sua, equè de beneficia sibi à Deo collata
prolixè memoravit, atq̃ misericordiam celestis gratie vim in
reducendis mortalibus deijci proprio suo, planèq̃ memorabili

exemplo pluribus pulavit de predicandam.

Habuerat ille non gente adeo, quam mente, et
 imperfissimo in S. Melanae studia amore, aequali Hu-
 gonem de S. Victore, qui posteaquam maximos in Lite-
 rarum campo progressus fecerat, atq; philosophicis primis
 deinde Theologicis scholis esse profectus, omne tempus
 tum in alijs, quae ad pietatis cultum pertinent, tum pra-
 cipue in provehendo saluberrimo autognosia, atq; pe-
 nitentia studio, statuis in sumendum. Testantur de eo
 libri, quibus vita pie laudabiliterq; instituenda ratione
 tradidit, quibusq; cum primis effecit, ut sui temporis claru
 lumen, et altis fuerit appellatus Augustinus. Minime
 equidem dubitavit Hugo ad beatissimi huius patris exem-
 plum, errata sua, vitaeq; anteactae navoz sigillatim expli-
 care, ac coram sanctissimo Munine, arcanos cordis sui
 depravatisimi recessus adaperiendo, iustissimum dare
 S. Melanae profecti, exemplar, dignum omnino, quod
 nullo tum non eruditorum conspectui obveniat. Terret me
(scribit inter alia significantissima) vita mea, Deus meus,
quoniam Diligenter discipula apparet mihi aut peccatum
aut sterilitas: et si quid feceris in ea videtur, sic est aut
simulatum, aut imperfectum, aut aliquo modo corruptum,
ut possit aut non placere, aut displicere tibi. — idcirco
multitudinem iniquitatum mearum ea pavescens, sed de
tua pietate confidens, tibi Creatori, et Redemptori meo
confiteor quoniam in peccatis conceptus sum, et in peccatis
natus, et per omne tempus vita mea usq; ad hanc diem
in peccatis sum conversatus. Nullum invenio peccatum,
a quo non in aliquo modo inquinatus. per superbiam
namq; praecpta tua et seniorum meorum transgressus sum.
Suadentibus mihi in malum consensu, facilius multa in imo,
quam unum in summo cogito, facilius reprehendo aliorum
vitia, quam mea, et quod in alijs reprehendo, facere non
erubesco. facilius uniuscuiusq; vitia, quam virtutes inter-
do. cum aliorum Delicta cerno, mea non aspicio. in
meis Delictis sum clemens, in alienis rigorem tenere volo.
Ad irrogandas contumelias sum validus, ad tolerandas in-
firmus, ad obediendum piger, ad lacependos vero alios im-
portunus, ad ea quae facere, et Debes, et vales torrens:
ad ea vero, quae facere nec Debes, nec vales paratus. ita
repleta est malis anima mea peccatis meis exigentibus. —
Sape etiam me ipsum, et opera quae feceram laudavi

Hugo de
 S. Vict.
 l. 3. De
 instit. anim.
 c. 20.

et ab alijs laudari volui. plerumque laus humana, quam
etiam non querebam, mihi oblata placuit, et cum ex ea
incaute extollerer, subito multa quae feceram, ad memo-
riam venerunt, ut amplius in elatione attollerer. quae
subtiliter replicant, atque in unum curata coacervant, capi
magis magisque deceptus intumesce. Dumque in mei admira-
tione occupatus defigerer, mihi datus gloriam, et non deo
a quo omnia acceperam, omnium fructum amisi, atque ita
iudici, quoniam qui me laudabant, advesum me
iudicant. quantum enim quisque in semetipso gloriatur,
tantum a Dei amore disiungitur. ita Deus meus, infra
nos appropinquavit vita mea. Si me liberabis, habebis
unde tibi gratias agam. Si inde non liberabis, non
habes unde te reprehendam, quoniam iustus es. Huius
mibi, qualis vixi, quanta mala feci, et dixi? pudeat qui
sic vixerim, et quod natus fuerim. Mallem non epe-
gram talis esse. Bonus eram, et malum me feci: utique
qui sponte me feci miserum, iustum est semper esse
miserum. Conscientia mea meretur damnationem, peni-
tentia mea non sufficit ad satisfactionem, sed certum est
quod misericordia tua delet omnem offensionem. Dele
ergo pie Domine iniquitatem multitudinis mise-
rationum tuarum. Ego vero qui usque ad hanc diem
sine causa vixi, amodo sine causa vivere nolo, sed huius
miser haec tam saepe sic confessus, surgens, cadens sum
defessus re peccando toties, confitendo toties. Multo-
ties promisi me emendare, et nunquam tenui, sed sem-
per ad peccatum redi, et prioribus sceleribus nova et
pejora conjunxi. Nunquam ut debui, mores meos in
melius mutavi, nec a malefactis recepi. plurimos etiam
me perdens peccare feci, et multis causa mali exiti,
et exemplis vite meae nonnulli subversis sunt. Ecce pec-
cata mea misericordiae pie Deus non abscondo, sed
ostendo, accuso me, non excuso, quoniam iniquitatem meam
cognosco. Nec ideo iustus sum, quoniam si alter ita me
accusaret, sicut ego meipsum accuso, patienter sustinere
non possem. Desperare utique potuissem propter nimis
peccata, et vitia, culpas, et infinitas negligentias meas,
quae egi, et quotidie indefinenter ego corde, ore, opere

ps. 101.
ps. 87.

et omnibus modis, quibus humana fragilitas peccare potest,
 nisi verbum tuum Deus caro fieret, et habitaret in nobis. *Joan. i.*
 Sed desperare iam non audeo, quoniam subditus ille *phil. 2.*
 tibi usque ad mortem, mortem autem crucis, tulit chiro-
 graphum peccatorum nostrorum, et affigens illud cruci
 peccatum crucifixit, et mortem. gratias tibi ago Domine
 Deus meus, quoniam visitasti me, et ostendisti mihi pec-
 cata mea. En vivam, et spirantem quasi atherati, vere
 penitentis imaginem, atque eximium prolyti sacro-
 Metanae Decus! Exprebit quoque dignum memorabili
 conversionis suae exemplo Magister Guerricus, haud post-
 remum aevi sui lumen, postquam exhaustis fere omnibus
 philosophiarum, Medicorum, ac Theologicorum studiorum
 laboribus, tandem aliquando (ad Basilii exemplum) sacri-
 timoris magisterium subiecit, atque considerata patrum anti-
 diluvianorum longevitate, utili haec et sancta cogitatione
 epet compunctus: Tempus quod vixit Adam nonaginti tri-
 ginta anni fuerit, et mortuus est. Dies Sethi nonaginti duo-
 decim anni, et mortuus est. Dies Enoch nonaginti quinque anni,
 et mortuus est. mortui ergo sunt qui tam diu et tantum
 vixerunt: quid ergo nos faciemus, qui vite nostrae spatia
 gyro longe breviori absolvimus? agamus penitentiam, et
 quanto citius ad Dominum convertamur. praevit exemplo
 suo Guerricus, in alium plane mutatus virum, atque cae-
 lestis gratiae scaberram misericordiae recreatus. quae etiam
 felicitate gavisum fuisse perhibent Doctorem Moneta *ibid.*
 insignem superiorum temporum philosophum, cum ea ore
 insignis cuiusdam Concinatoris verba sequentia exciperet:
 ecce video calos apertos! et in praesenti aperti sunt cali
 ad introitum. quilibet qui vult potest per ianuas aper-
 tas intrare. Videant et timeant miseri negligentes, ne
 ipsi qui claudunt Deo cor suum, et os, et manus, regna cae-
 lorum claudantur, et introire non possint. quid ergo tardatis
 churissimi? ecce aperti sunt cali! audiens haec ad fores
 Ecclesiae stans, et auscultans Moneta, vehementissime
 compunctus est, ac deplorata miserrime miserabile sua
 vita, plures etiam exemplo suo ad conversionem incitavit.
 Quanti ponderis, et momenti sit gravissima illa
 S. Augustini sententia: quod scilicet acutissima, et excellen-
 tissima ingenia tanto in maiores ut plurimum errorive-
 rint, quanto praesidentius (superbia nimirum fastuque
 urgente) tanquam suis viribus cucurrerunt, praeter

Magni
 specul.
 Exempla
 p. i.

Literatos quam plurimos, magno quondam suo periculo didi-
cit petrus Abailardus, qui licet summus sui sui philo-
sophus ac Disputator fuerit, prudenda tamen eius elatio esse-
rit, ut omnium bonorum deo exoptis faceret atq; deserta-
tioni. Ipse equidem in calamitatis sua historia scribere
non dubitavit, inde gravissem se sustinuisse multorum
indignationem, indeq; calamitatum suarum exordia capisse
quae supra vires etatis de ingenio suo profuerunt, ad
scholarum regnum aspiraverit. Et quoniam (pergit notan-
ter) prosperitas stultus inflat, et mundana tranquillitas
vigorem enervat animi, et per carnales illecebras facili-
ter rejicit, cum iam me solum in mundo superesse pti-
tissimum animarem, nec ullam ulterius inquietationem
formidarem, frana libidini capi laxare, qui antea vice-
ram continentissime, factum hinc, ut concatenati quasi
sordium atq; impuritatum serie Abailardus infelicissimus
S. Muminis Majestatem gravissime laeserit, eorumq; iusti-
tiam in grave supplicium, et tantum non sempiternum
exitum provocaverit. Et percipet omnino, atq; perpetua cala-
mitatis (post temporales plurimas) aleam certo certius subspici-
ni errores, et lapsus suos gravissimos tandem animae vestiget,
arrestatq; secunda illa post naufragium tabula, peccata
etiam sua, ac enormia scelera acerbissime deplorabit, quia-
imò planissime perspexerit nullarum non calamitatum, et mi-
seriarum, quae sibi obvenire originem, animo suo male affecto
naturaeq; ad vitium procliviori esse tribuendam. Justo igitur
Dei iudicio calamitates (quas pollice memoravit) sibi im-
missas fuisse remittens, ad salutarem animi à peccatorum
sordibus liberationem purgationemq; toto pectore aspira-
vit: cum totus (scribit notanter) in superbia atq; luxuria
laborarem, utriusq; morbi remedium, Divina mihi gratia,
licet nolenti contulit, ac primo luxuria, dein superbia,
luxuria quidem his me privando, quibus exercebam, su-
perbia vero, quae mihi ex literarum maxime scientia
nascebatur, illius libri quae maxime gloriabatur, combustione
me humiliando. Nimirum, non quiescerunt eius adver-
sarij, donec librum quem de Unitate et Trinitate Divi-
na conscripsit in ignem ipse projiceret, ac simul infami
hereseos stigmati, se suarq; placita in pleno patrum con-
silio notaret, quo facti (inquit) superbi sumus, nec ac-
cepte gratia memor, de sublimitate mea fastigio fui
dejectus, atq; Divina tandem pietati (penitentia scilicet
peracta) vindictus. quo de etiam apprimè notata
ipsiusmet Abailardi Epistola ad Heloisan feminam,
primum ei in seculo charam, deinde hinc in christo charissimam.

in qua tum Resipicentia sua serua tum fidei egregia Documenta edidit ad hunc modum: Nolo sic esse philosophus, ut recalcitrem paulo. non sic esse Aristoteles, ut secludar a christo. Non enim aliud nomen est sub celo in quo oportet me saluum fieri. Adoro christum in dextera patris regnantem. amplector eum ulnis fidei in carne virginali de paculeto sumpta, gloriosa diuinitus operantem. Et ut trepida pectoris explorantur, hoc de me teneto quod super illam petram fundavi conscientiam meam, super quam christus fundavit Ecclesiam suam. Cuius petra titulum tibi breuiter assignabo: Credo in patrem, et filium et spiritum sanctum, unum naturaliter et verum Deum, qui sic in personis approbat Trinitatem, ut semper in substantia custodiat unitatem. Credo filium per omnia patri esse coequallem, scilicet aeternitate, potestate, voluntate et opere. — Credo etiam filium Dei factum esse filium hominis, unamque personam ex duabus, et in Naturis duabus consistere. qui post completam suscepta humanitatis Dispensationem passus est, et mortuus, et resurrexit, et ascendit in caelum, venturusque iudicare vivos et mortuos. a quo etiam in baptismo uniuersa remitti delicta, gratiaque nos egere, qua et incipiamus bonum, et perficiamus. lapsosque per penitentiam reformatis de carnis autem resurrectione quid opus est dicere, cum frustra gloria me christianum, si non credidero resurrecturum. Hoc itaque est fides, in qua sedes, ex qua spiritus contraho firmitatem. in hac locatus, salubriter labratus scylla non timeo, veriginem charybdis rideo, mortiferos stercorum modulos non horresco. si irruat turbo, non quatior. si venti perflent, non moveor. fundatus enim sum supra firmam petram*.

*. quod errores suos circa varia fidei, et religionis christiana capita tandem correxerit abailardus, testis est petrus Cluniacensis, alius Venerabilis dictus, discipulus, scribens: eum cum S. Bernardo Casswallensi, Lopitini prioribus querebris pacifice conuenisse. multa vero testimonium hac in causa locupletum, ut quam ipsius abailardi apologeticus, seu Confessio fidei uniuersae Ecclesiae filij, in scripta, ubi inter alia leguntur verba sequentia: scripsi aliqua per errorem, quae non oportuit. sed Deum testem et iudicem in animam meam inuoco, quia in his

Petrus
Vener.
l. 4. ep. 4.
ad Innoc. 2.

11 De quibus excusor, nil per malitiam, aut per superbiam praesumpsi. multa in scholis multis locutus sum, nec unquam aquas furtivas, vel parem absconditum habuit mea doctrina, & ceterum, post errorum, et morum suorum sollicitam emendationem, pie vixisse, et obijisse Abailardum itidem testatus est modo laud. petrus Vener. in epistola ad Helojan, his verbis: nisi fallor, non recolo, vidisse me illi in humilitatis habitu, et genere similem: in tantum, ut nec Germanus abiectione, nec ipse Martinus bene discernenti purior appareret. Hoc et in cibo, hoc et in potu, hoc et in omni cura corporis sui servabat; et non dico superflua, sed et cuncta nisi valde necessaria tam in se quam in omnibus verbis pariter, et vita damnata. lectis ei erat continua, oratio frequens, silentium iuge. — Et quid multa! mens eius, lingua eius, opus eius, semper divina, semper philosophica, semper caudatiora meditabatur, docebat, favebat. — In his sacrorum operum exercitiis eum adventus illius Evangelici Visitatoris reperit: nec eum ut multos, dormientem, sed vigilantem invenit. invenit eum vere vigilantem, et ad aeternitatis nuptias, non ut fatuam, sed ut sapientem virginem evocavit. attulit enim ille secum lampadem plenam oleo, hoc est conscientiam repletam sancta vita testimonio: nam ad solvendum commune mortaliu[m] debitum, morbo correptus, eoque ingravescente, in brevi ad extrema[m] perductus est. Ita de petro Abailardo petrus Venerabilis, quo etiam loco illum vere christum philosophum appellare non dubitavit. nec minus notante de eodem chronico Cuniacense Observante Natali Alexandro in select. Histor. Eccl. capit. sac. ii. tit. 2. Dipul. 4. petrus inquit, ab erroribus fidei per vere petrum Hobatem nostrum, et S. Bernardum Abb. Claravall. revocatus est. De[m] mens eius, lingua eius, opus eius, semper divina fuere.

Abailardum alius Metanae prophyeta excipiat, non nisi caelesti beneficio unguibus satanicis, quos pacto abominabili cum Damone inito incuerat exceptus, atq[ue] beata consecratus aeternitati. Haud abs re Curio Sibacem Noxiam Viris dixerat, summo perie vitandam profligandamq[ue] spe quondam monuitur, hoc potissimum

pet. Vener.
l. 5. ep. 21.
ad Heloj.

nomine, quod animos Auditorum hominum non nunquam
 in horribiles adeo ausus abripit, ut, satanda inquietu-
 dinis ergo, nec in sum Daemonis magisterium refugere, nec
 ab explicito pacto magico-Diabolico abhorere videantur.
 qui enim semel ausus est ultra humana concupiscere, de-
 sertus ab hominibus, spiritus consulari incipit, et geniorum
 appetere familiaritatem. — Tristia equidem exempla docu-
 ere, nonnullos Liberatorum, sola urgente curiositate, ma-
 gisterium Daemonis induisse, ipsos teneri se involvise la-
 quis, quibus misere constructi, turpissimam servare servi-
 tutem. Contraxerat tertio post Decimum à Christo nato
 saeculo lethalem illum morbum Agidius quidam dufi-
 tanus, nobilitate generis aequè ac singulari literarum pe-
 ritia conspicuus Doctor, et vel sola curiositate noxia
 urgente eò demencia de venerat, ut infame cum demonibus
 commercium duxerit subendum. Donec Divinà aspirante
 benignitate, istos perditionis extremae laqueos, præviâ
 penitentia serâ, feliciter evasit, et quod paucissimis
 Satanae confederatis contigit, ad optatam felicissimam
 Liberatorum sortem appropinquavit. Verum paulo post com-
 memoranda venit Agidiana Conversionis historia, atq[ue]
 studiosè delibanda, cum inde vel maxime eluceat, tum
 penitentia serâ utilitas summa, tum clementia Divina,
 gratiaq[ue] vis et efficacia in signis, quâ perverissimis suam
 culpa Liberatoris, portis salutis sempiternæ panduntur,
 et prodigijs egentissimis, ad benignissimum parentem con-
 versis, caelestis regni thesauri dantur possidendi. Operat
 Agidius ille à primâ statim pueritia frequentare
 Scholam Conimbricam, et flosce non minus ingenio, qua
 institute pateris philosophica ac Medica tanta cum
 animi contentione excoluerat, ut brevi in illis plurimum
 etiam usq[ue] ad nominis claritatem profecisset. Et cum ex
 studijs fama dulcedinem, quam iam degustaverat, plus
 iusto adamasset, parisiensem Academiâ spiritalis adven-
 tam, ut illic, et liberis eruditior, et experientia plenior
 in patriam rediret, profectus itaq[ue] cum Decem comita-
 tu iuxta generis atq[ue] fortunæ dignitatem, ex immodicâ
 fama et nominis cupiditate, cepit animo cogitare, quo-
 nam pacto apud Regem supra reliquos eiusce status
 homines Doctos in claresceret. Talia in animo volubanti

* Erat illi cordi C. ita Brevis contin. Baron tom.
 13. ann. 1230. num. 92. Medicina ars, haud quide
 ullo bono fine, sed ut per eam Variissima
 curiositate, absurda quadam, et inconcep-
 ta rerum experimenta captaret.

Dæmon viatoris schemate apparuit, atq; eo comite salutato
in protectionis sua causam et desiderium (quod ipse tacitus
succedebat) inquisivit, quod cum miter familiari cum satana
colloquio exposuisset vehementer illa propositum laudavit, sed
longinquam ad eam et diuturnam peregrinationem probabat mi-
nime, pro latam cum longe majoris temporis, et via compen-
diosa, ad naturalis philosophia, et medicæ artis a vicem per-
venire popet. Insuper, occultas et panè divinas artes, quas
vari quidam homines velut illicitas per ignorantiam odigunt
in lectantur, pollicebatur illum consecuturum, quibus et
morborum de pellere, et rerum eventus præscire, ac mira super
omnes mortales operari valeret. Non longe epe urbem
Toletum, in qua illis artibus popet erudiri modo dictis eius
obtemperaret. Quantumvis vero Agidius nobis intelle-
xisset, magicas artes sibi ad ignoto via comite commendari,
atq; paululum cogitabundus substitiisset. tamen ita sese
circumveniri atq; seduci est passus, ut pessimo eius consilio
acquiesceret, castosq; itinere omisso, Toletum deflexerit.
Sedq; Magisteris impia ac nequissima disciplina, loca sub-
terranea atq; ab hominum conspectu remota frequentan-
tibus, iuxta imperatas leges horrendo nefarioq; sacramento
ad dixerit, quinimo ipsi tenebrarum principi sese in anima
exitium deponeret chirographo manu propria de sanguine
suo exarato. Atq; septennio integro Toleti ad male ager-
dum instructus, permissusq; abire quod vellet, pariter
ita, quod prius instituerat, est aggressus, et brevè maximo
totius Academia plausu facultatem seu licentiam ad-
tus est, ut medicæ artis Doctor crearetur. An arte autem
exercenda, cum partim naturalis philosophia exacta cog-
nitione, partim dæmonum propitiis favore adiutus,
felicissima operaretur, ac morborum crisiis facillime preven-
nisset, omnes tum doctos quam indoctos in sui rationis admi-
rationem. Nec curationibus contentus, miracula ad nomi-
nis ostentationem edebat plurima, et quacumq; animo-
collibuerit, equi boniq; posthabita ratione sibi permit-
tebat. Insuper flagitia flagitijs addens, per omnia vitio-
rum genera præcepta ferebatur, incertum, utrum fama
eruditionis, an negligentia infamia maior existeret. Longè
tempus illud acceptabile ditius, salutis appropinquavit
quo benignissimo Numini placuit, illud contumelia, et de-
decoris vas, in vas honoris felicissima metamorphosi com-
mutare, atq; Agidium horripido terrore incerto, sacra
Methæas jacere proelytum. An Mysæo suo die quâdò,
ostio clauso obambulaverat, et nescio quid voluisset libro,
cum viæ armati (ex marmore utri videbatur, facti, et
equo marmoreo insidentis) species ipsi epe oblata. mox
lanceam in se manu vibrari animadvertit, atq; ea ter-

39
ribili minaciq; equitis ore, hac verba audivit. Muta vita
tua statum! muta, inquam, vita tua statum. qua
visa auditq; licet principio vehementer ad tristem alto-
nitumq; et scelerum conscientia conterritum suum animu
revolaret, mox tamen illecebris amariore vita, ferreiq;
peccatorum vinculis irretitus, sese redarguere capit, quasi
phantasmatum ludibria religione nimia vereretur. Veru
pauci intercepere dies, cum in bibliotheca legeris ob-
tutus iterum se sciret vir ille armatus, simili apparatu,
sed habitu oris longe terribiori et admisso in eum equo,
eadem verba ingeminaret: Muta, muta, muta vita tua
statum, alioqui te interficiam! Tum vero stupefactus
Agidius: mutabo, inquit Domine, et quae mihi ignoscas,
quod priori insipioni tuae non citius obdierim! quem cum
ferox ille eques demissus se se gerentem vidisset, lancea
nucrone illi pectus leviter pupugit, statimq; discepit, sic
itaq; punctus, et compunctus flere et ejulare capit ama-
rissimè, acensq; igne conioso libros magico superstitionis
combupit, dehinc restitutione chirographi quod visibiliter
apparetis demon ante altare projecit beatus, natale solun
reversus, mox concionatorio muneri adscriptus, agendo
equè ac docendo, et predicando uberrimo, Metanas se-
ria fructus, instaur bona arboris caelesti beneficio promittit,
donec scababii privatam quietamq; agens spectationem, inter
preces et suspiria ferventissima diem supremum obiit. Omi-
ram stupendamq; liberati, culpa sua perditu conversione!
O adorandum celi calculus, quo factum, ut vas illud de de-
coris in vas gloriae, et honoris egregiè, serià Metanasa pravià,
fuerit commutatum, faucibusq; satanicis ereptum infernale
manipium, Deo et beata vindictam ostendit, postquam
plurimas earg; nobilissimas de hostibus callidissimis simul
et truculentissimis victorias reportasset. Siquidem ab
ipsis statim conversionis suae primordiis, innumeras
demonum papsus, sic sycophantiam, et iniurias, cum ad
desperationis barathrum pertrahere molientium. Non-
nunquam illi immane chaos, et horribiles tenebras,
nec non in ignibus aeternis ardentibus cum corporibus
animas ostendebant. Nec raro crucis sagittarij imagine,
formidolosum impetebat malignus spiritus, incedum
probris vituperationibus, et maledictis eum profer-
debat. Ut a peveraret portea, malle se millies capi-
talem subire sententiam, quam in spectrorum talium
fadam imaginem iterum inciderere, quid quid oranti-
frequentissimè ad fuerint potestates infernales, clamo-
ribus validis nihil illud agere subinde obstrepentes.
memini per religionis christianae pro nihilo habita

nuquam iam quantavis penitentiae relictum esse locum,
meminisset ut pessimo se inferis addiderit facinore. memi-
nisset pacti suo sanguine confirmati. frustra se precibus fa-
tigare, frustra Divinam misericordiam implorare, oculos
sibi omne calum. Nec alium in finem, hoc et similia iacta-
runt probra, nisi ut de constantia gradu dejectus animus
afflictissimus, Desperationis extremo seclere, sese precipi-
taret. Verum omnes illas Diffidentiae, et Desperationis tenta-
tiones, caelestibus armis munitus, felicissime superavit, ac in-
signem semper ex collutatione tulit victoriam, quam cae-
leste tandem bravium, coronae gloria immarcescibilis
(vite termino finito) excepit. Eandem nimirum sortem
Egidius conversus habuit cum Theophilo illo Aedaniensi, cuius
historiam, testis oculatus Euthychianus patriarcha Nova Roma
commemorat ad h. m. cum caesar Justinianus rerum potiretur
Theophilus quidam in oppido Cilicia Aedana oeconomus
Ecclesiae fuit, multis quidem ille gratus, et Episcopali munere,
quod tamen constanter detrectavit dignus existimatus, qui ad
emulis immerito accusatus, et de officio oeconomi dejectus, in
eam animi impotentiam, adeoque impietatem devenit, ut hor-
tatori mago Judaeo morem gerens, Christum Dei filium data
Syngrapha turpissima abnegaret, seque totum imperio sa-
tanae, qui se videndum obtulerat, traderet, atque manciparet.
quid hic faceret miser, tam nefarium criminis sibi conscius? to-
tus animo perturbatus, ut nusquam ferè posset consistere,
cum irato Deo se Daemonis esse mancipium cogitaret, mu-
tato consilio tandem ad Deum duxit confugiendum, ac
templum ei sacrum petiit, in quo praecedae supplicationes
suae cum multa jejunatione, conjunctas, noctes atque dies in-
desesce consumpsit, Magnamque verae penitentiae speci-
men edere cepit. addit Euthychianus piam admodum, et
verè penitentis, demissi, contritissimè spiritus orationem
ipsius Theophili, quem nullum orandi lamentandi finem
facere cessavit, donec scriptam et conignatam diabolo syn-
grapham (quã Christiani munus abjuraverat) recepisset, inque
Dei gratiam postliminio felicissime redisset. Eandem inquam
sortem cum Theophilo hoc habuit Egidius conversus in
sumque Gyprianum Antiochenum, illum magni nominis
Ex-magus, et ex-necromantem Antiochenum fuit imi-

* Hanc historiam (qua salutare cunctis dicitur,
qui iusto Dei iudicio in maligni hostis, aut male-
ficorum eius manus inciderint remedium propo-
nitur) ex graecis habent Metaphrastes, et Latinus
petrus Damiani scilicet. De Nat. B. V. sive Bartholomaei
chronic. et alij.

factus, qui dum caedamonum opera, S. Justina Virgini
 ab Stylda perditæ adamatæ, laqueos telendipet, quibus
 in peccatum laberetur, ipse sanctis vinculis captus, et ad
 Christum conversus fuit, maxime cum eum omni styge
 potentiorum deprehendipet, quinimo caedamonos ipsos
 audipet fateri, Justiniam, quod epet Christiana, et po-
 tentiâ Christi Crucifixi armata, pro suo esse in vitam.
 quamobrem Divinâ luce collustratus, Christianis sacris
 initiari decrevit. ipsedemq; constanter adhaesit, quousque
 in su tyranni Nicomediam ductus, varijs tormentorū
 generibus cruciatus, gloriosissimâ Martyrij laureâ fuit
 potitus. Exhibebimus infra scriptam olim sub nomine
 Cypriani huius Confessionem seu penitentiam, qua
 ipsummet narratē inducit, suum iam inde à pueritiâ
 in idola studium, cultum item Damonum, et vehementer
 ipsum Discenda magica artis conatum. Legere ibi erit
 quomodo Cyprianus ille Athenis stegor, indeq; in phrygiâ
 profectus, Damonibus ubiq; sacrificus constitutus fuerit.
 porro ut in Aegyptum excolenda magica artis pervene-
 rit, atq; ad fines acciperit, quaq; ibi inopinata et absurda
 tum alia, tum simulacra cum primis viderit, atq; obser-
 vavit. Addit se cum tricesimum ætatis annum attin-
 gere, ad Chaldaos venire, eorumq; literis institutum,
 Astrologiam accuratè perdidicisse, quaq; alia cognitu
 digna apud illos viderantur, omnia tandem hæc vidiſſe
 recutata, cum à Justina Virgine epet repulſus, quam
 stulto et pernicioso labore Stylda, sibiq; addicere
 studipet. Lacrymis autem ac luctu genas ob hæc
 humectantem, ex memoriâ improborum facinorum in
 salutis desperationem delapsurum fuisse, nisi Eusebii
 quidam optimus ad penitentiam, et pietatem suæ sac-
 ra scriptura alloquiss, sacrisq; narrationibus, Despe-
 rationis nebulas dissipasset, trium dierum in diâ ma-
 ceratum in domum suam deduxipet, atq; ad concipien-
 dam firmam in Deum Christumq; salvatorem, nullor
 non benigne respicientem penitenter, epet horta-
 tus. Refert Deniq; ut in sacrum ab Eusebio templum
 fuerit deductus, et suâ ipse manu coram multitudine
 magica artis libros flammis tradiderit, atq; ad Christia-
 norum catum sit aggregatus. ut ut verò confessio illa
 Cypriano Antiocheno supposita videatur, penitentia
 tamen eius veram seriâq; fuisse, dubitare nos mini-
 me sinunt, quæ præbet Gregorium Nazianzenum
 Cui tamen Magum illum conversum, cum Carthaginen-
 si Episcopo et Martyre confudit, veterū plurimi tradiderunt.
 Sed alium advocabimus, et sequioris quidem avi

Literatum S. Melanas profelytum, Richardum nam-
polititanum; qui eam quam Divino munere, subijt animi
mutationem admirabilem, libro peculiari (quem Amoris
incendium nuncupavit) graphice admodum descripsit,
atq; preclaram conversi ad pietatem à vanitate ho-
minis literati ideam ad hunc modum exhibuit. cum infe-
liciter florere, et juvenis vigilantis adolescentia iam ad-
venisset, affuit et gratia conditoris, qui petulantiam tem-
poralis forma & restrinxit, et ad incorporeos amplexus
desiderandos convertit animum: hunc imis elevans, trans-
tulit ad superna, et amplius utiq; arderem ad aterni-
tatis amonitatem, quam unquam antea in aliquo car-
nati complexu, vel etiam mundiali mollitie, delectabar.
Modum autem, et rationem subitaneae suae conversionis
sive felicissima mutationis plenius describitur: se-
debam (pergit) in quadam capella, et dum suavita-
te orationis vel meditationis multum delectabar,
subito sentiebam in me ardorem insolitum, et iucun-
dum, sed cum post fluctuarem, dubitando à quo epe
per longum tempus capertus sum, non è creaturâ sed à
Creatore epe, quia ferventior, et iucundior inveni-
fragrante aethere calore, illo inestimabili, suam usq;
ad infusionem, et perceptionem soni caelestis, vel spiri-
tualis (qui ad canticum pertinet laudis aeternae, et suavi-
tatem invisibilis melodiae, qui sciri, et audiri non potest,
nisi ab eo qui accipit, quem oportet epe mundatum, et segrega-
tum à terrâ) è imidiis annis, et tres menses, et aliquot
hebdomadae effluerunt. Dum enim in eadem capella
tecerem, quasi tinnitum psallentium vel potius canentium
supra me auscultavi: cumq; caelestibus intenderem, et orando
toto desiderio incenderem, nescio quomodo mox in me con-
centum canorum sensi, et delectabilissimam harmoniam,
calidius excipimecum manentem in mente: nam cogitatio
mea continuo in carmen canorum commutabatur, et
quasi odas habui meditando, ac in orationibus etiam, et
psalmodijs eundem sonum edidi. Non cognitus eram ab
his, qui me cernebant, ne dum scivissent, me supra modum
honorarent. Et sic perdidici sem partem floris pulcherrimi,
et decidici in desolationem. O felicem, o terq; quaterq;
beatum Richardum! o miram, et singularem eruditi-
ad pietatem hominis mutationem!

Quæ egregium celestis gratia partum cati-
 tate Franciscum petrarcham, illum maximi nomi-
 nis liberatorem, dubitare nos venturam simus ea, quæ
 ipse tum in propria vita historiam, tum epistolâ quâ-
 piam familiaris prodidit dignissima planè notata, satisq;
 testantia, quanta cura studioq; morum suorum, quos
 per diuinam cum improbis copulandis perverterat
 instituerit correctionem. adoleſcentia Cingit sub initio
 Epist. De vita propria, me sefellit, iuuenta corriguit
Senecta autem Correxith, ex perimentisq; perdocuit ve-
rum illud, quod diu ante perlegeram, quoniam adoles-
centia, et voluptas vara sunt: imò etatum, temporumq;
omnium conditor, qui miseros mortales de nihilo tumidos,
aberrare sinit interdum, ut peccatorum suorum, vel
serò memores se se cognoscant. planissime equide
 exploratum est petrarcham in abate florentidi ad
 scopulos quoddam periculosiores navem suam affixisse,
 et alios atq; alios incurrisse labyrinthos, illicito ad hæc
 femina cuiusdam de Beccariorum domo, et familia
 amore captum, natam ex eâ suscepisse, suisq; non raro
 aſutibus nimis indulgere: quanto autem dolore
 petrarcha penitens tandem aliquando fuerit correptus,
 non laudato solum loco clarissime inquit, verum etiam
 in peculiari ad Gerardum fratrem suum germanum
 epistola abundè fecit testatum: innumerabilia mundi
mala non sentis, quæ ego miser sentis quibus et obſi-
coe, ac circumspiciens contremisco. nec addo, dum ad-
tue de Babylone patet exitus et fugio. Multum est
fator peccati mei pondus, sed finitum tamen, ab eius
unde auxilium exspecto, infinita clementia est. quibus
verbis non apertum solum maroris sui obpereram
ditæ, acta, cogitataq; fecit indicium, verum etiam nobile
constantis in Deum fiducia dedit documentum, ostenditq;
clarissime, quanta fidei vera, sinceræq; necessitas atq;
utilitas, in Melanæo seria studio atq; iugi exercitio
existat.

Prodeat quoq; ex cineribus suis Martheus Vegius,
 præclarissimus ævis sui orator et poëta, et quam ea-

*. Vixit Martheus ille circa annum christi 1450.
 plurimæq; scripsit pedestri, et equestri oratione
 Carmine quidem librum de ultimis aeneæ gestis
 et obitu, quem tertium decimum aeneidos nuncu-
 pavit. Antoniadus item libros 4. B. Antonij de-
 mita vitam exhibentes. proſæ autem oratione

scripsit, elegans opusculum, quod terra, solis, et
auris altercationum vocavit. item De persever
religionis librorum Dialogum, shildethen, De
veritatis amore, lib. 2. De liberis educandis, et alia.
lesti beneficio indeptus fit à profana doctrina, veritas
vanitate, ad pietatis studia manu ductionem Diserte
nobis (cum Disertissimus fuerit) enuntiet. Doceat verbis
exemplisq; suo memorabili nullis non litterator, varis
profanissiq; studiis unice intentos, quâ ratione ante
capitis canos mentis canitiem induere, et divina gratia
eadem collustrari, animum à secularibus studiis ad seria
sanctiq; applicare. Debeant dummodo ad felicissimorum
ex animo liberatorum aspirare voluerint sortem.
priora recedens tempora (scribit Vegius) quibus in-
stabam quotidie condendis carminibus, nihil proter
stulas, et poetaeum lusus pulchrum ducens mirari non
satis popum, adeo immutari affectus meos, adeo vim
animo meo Cult ita dixerim fieri potuisse, ut à dul-
cibus prurientibusq; fabulis, ad studia severiora con-
versus sim, et qui decantandis ingentibus rerum georgis
confectisq; tot incertorum Deorum numinibus, ardens
finis instabam, nunc ad exhortandas sorores, ad docendas
virgunculas descenderim, ut pro Ovidio, et Flaccis, nunc
Augustinis, et Hieronymos, pro Virgilio, quem alterum
in ferris Deum epe arbitrabar, nunc David fideliorum
vatem colam, suscipiam amplectarq;, et eius mihi car-
mina, quae tanquam anilia deliramenta sedebant
nunc mira aspergant animum suavitate, atq; Cunde
magis etiam obstupefam quod tantopere detesta-
bar exhorrebamq; instar moeris, nunc sacerdotio del-
cium nihil putem. Dextra nimirum excelsi, potenti
virtute sua efecerat, ut Matheus ad Magni Basilii
exemplum, mundana sapientia inutilitatem agnosceret
atq; sacro intra praecordia igne admissa felicissima
metamorphosi totus ab illo fuerit Metastatus.

Si vero ullius unquam hominis doctrinâ, et li-
teris exculti conversio memorabilis, et qua eandem ex-
cepit felicitas salutaris, et fructuosa fuit. Joannis fuit
Tauleri, famigeratissimi illius Consonatoris, postquam
scil. spiritus Domini super eum in silispet, atq; sacro-
sancta Metanae effecit candidatum. fridormierat
ille spiritibus saluti, nec vitam ad Divinorum mandatorum
normam exigens, nec Dei gloriam in actionibus suis atq;

concionibus cordicibus quarens; cum à plebeis quodam hu-
 mine de misero et deplorando animi sui statu edoctus fuis-
 set, fatigatus acriter reprehensus quod vas suum vacuum, et
 immundum haberet: neggentem (pergebat ille) Deum sin-
 cere amari, sed se ipsum potius quærere, et amare. De prehen-
 deris. idedq; vas suum inane, et facultatum est. unde fit, ut
 vinum bonum doctrina celestis verbiq; divini licet purissimi
 et optimi, per illud transiens anima mundo, Deum amantem
 et intendenti insipidum sit, et gratiam non afferat. Verissima
 hæc est per sententia Saulerius. plane non habeo (respon-
 dit laico) quod dicam, nisi quod me peccatorem esse
 fateor, et agnosco (en felicissimum sacra Melanæ pro-
 solutio!) et nunc vitam meam in melius commutare statuo
 etiam si propterea mortis discrimen mihi subeundum esset.
 Et licet iam quinquagesimum ætatis annum attingeret,
 vasa tamen hæc sincera pietatis studio salubriter aded
 incubuit, ut in vicum plane alterum sit mutatus, nec
 turgidum ut ante philodoxum, et superbum Doctorem
 retulerit, sed demisum, humilem, spirituales omnino
 et divina voluntati penitus resignatum. Exacto ad hunc
 modum integro in scholâ pietatis biennio, cum prædicto
 laico hortante concionandi munus repetisset, mirabiles
 plane et stupendos in convertendis ad Deum animabus
 progressus fecit, et ad meliorem vite statum promovendis.
 cum totus postea in id incumbere, ut cunctos ad vitiorum
 excitationem, interioris hominis pervigilem curam,
 virtutum studium, propriarum deniq; et maximè
 noxiarum cupiditatum abdicacionem invitaret. unde
 factum, ut toties hæc tatus sit auditorum suos, ut in fur-
 dum suum redeant, rejectis cunctis rerum corporarum
 imaginibus. Magnam autem meretur observationem,
 quod primum post salutarem sui immutationem (Deo
 sic providente) exorsurus sermone, nihil aliud potuerit
 quam copiosum lacrymarum ex oculis emittere imbrem,
 adedq; populum dimittere coactus sit, ne verbo quidem
 è suggestu ad illum enuntiatis. postea die autem rediens
 concionem habuerit immenso auditorum tum plausu,
 tum fructu exceptam: quid dicam (caiebat) aut unde
 sermonis mei exordium sumam, Maxipimi quandoquidè
 nulli non videre promptum est, quam male nobiscum
 agatur in multis, et nisi aliter vitam nostram
 instituerimus, peris adhuc haud dubie, et periculosus
 nobiscum agatur. Jam verò antequam dicere incipiam,
 omnes vos rogator velim, ne quis ea, quæ dicturus sum,

foa. 8.

gravatè accipiat: etenim mecum statim omnes in com-
muni perstringere, nec aliquem omnino palpate, sed sine
commentis, quicquid Dominus mihi suggererit simpliciter
eloqui paratus ob hunc Dei amorem sustinere quicquid
etiam inde mihi evenerit patientiam. sumpsi autem the-
matis loco sententiam quandam ex Evangelio hodierno:
quisquis verbum sine peccato est, primus in illam
Mulierem scilicet in adulterio deprehensam, lapidem
mittat, quo auditus exire de templo. sane cha-
risimi, si huiusce nostri temporibus Dominus ad nos
Christianos huiusmodi verba diceret, credo equidem
per paucos esse remansuros, quos exire non oporteret.
Et na. aliorum defectus reprehensus, me meoque pro-
ferisse videar, à me ipso mihiq. similibus Confessa-
toribus, Confessionariisq. iniuriam. quot nostrum
putatis ad hanc Dominicam vocem remansuros, qui
nullius sibi confitenti peccati, exire non cogentur. cer-
te nos pauperes dicimur, et de patrimonio Crucifixi,
hoc est, ex elemosynis fidelium vivimus. verum an
huic nostre vocationi dignè per omnia faciamus
satis, novit Deus, novit et Diabolus. heu pleriq. nimis
insipientes et pavidi sumus, ita ut plus homines quam
Deum vereamur. Multa alia in clerum, regnantibusq.
in eo abusus, cum fervore et confidentiâ stupenda emun-
diasset, Judices, et paucos in eminentiâ constitutos dux-
it arguendos: neq. enim vos (ait) abiq. peccato estis,
quaso Domini mei, vos ipsos examinare, an Maiorem
vestrorum, seduli sitis imitatores! mihi quidem id non
videtur: multos enim in vestrum ordinem ex solo favo-
re admittitis, atq. eos ad iudicandum assumitis, quos
Divini constat esse timoris capere, amare Divitias,
et pecunias accipere, ubicunq. possunt. Et hæc de
causâ non raro falsa et iniuria iudicia fiunt, quo-
rum Deus supremus iudex graviter in die novissimo
ulciscetur in omnibus qui ea ferunt. Ecce Domini mei,
qui populi iudices et rectores estis, satis periculose
vobiscum agitur, nisi vitam vestram in melius com-
mutetis. Deniq. promiscuam plebem malitia multi-
varia consuevit, et ad sacra Metanæe studium ex-

citaturus: si quis Caiebat) hic sine peccato est, primus in
iam dictos Clericos, et iudices Casidem mittat: credite mihi,
ut in presentiarum se se habeant res nostra, summo pere
necessarium nobis est, ut quam primum in melius commu-
mus vitam nostram. Dicendum iam mihi foret De super-
bis, De avaris hominibus, De militibus, et eorum sociis ux-
oribusq; De mechanicis etiam, et uxoris ipsorum, sed tem-
pus non patitur. Ac licet mox varia de hoc sermone
alijsq; Tauleri concionibus, post seriam ad Deum conuer-
sionem habitis, in plebe lata sint iudicia, quidam eas pro-
bandas duxerint, alij vero penitus improbandas, quinimo
interdictum illi, ne amplius sermone ad populum haberet
eo quod potiores monasterij fautores graviter offendi-
captionem tamen a se penitentia deaconum. Cui qui
sine ullo respectu personarum veritatem dicere
auderet, nec omnino quinquam formidaret, toto
vite residuo decursum minime intermisit, quin po-
tius Orbe et orco premente, in sacro suo proposito con-
stans perseveravit, in concepta sententia invariabilis,*
quousq; vite cursu feliciter consummato, supremum
in caelesti Academia honorem est consecutus.

Neq; vero nostrum, quo vivimus aevum ad deo sterile
est, aut proxime elapsurum, ut exemplis destituatur felici-
cipimorum eiusmodi, pro elytorum, Liberatorum, qui
postquam Cincor Basilij tandem aliquando velut ex
gravi somno expergefacti essent, ad se ipsos propius acced-
sire, ac Divina aspirante clementia cum pariter spi-
ritus Domini in eos inflyisset, in alios plane viros sunt
transmutati. Illustre cum primis mutationis eiuusce,
atq; felicissima a profunda doctrina vanitate, ad se-
ra penitentia studia delati, dicitur exemplum, et
documentum dedit Joannes Amos Comenius, post-
quam septuagenario major mundo expendendum obtu-
lisset unum illud necessarium, inq; eo tractate
clarissima sum serice sua ad Deum conversionis, tum
candoris vere Christiani vestigia duxisset exhibenda.
Ingenium equidem fatus est, se quoq; non necessarijs
mundi dlu multumq; occupatum, variis et diffilib; in-
currere labyrinthis, donec ad boni originis fontem ac
Oceanum, caelesti ope tandem aliquando sit deductus, ca-
terum diserte significans, non aliud sibi post tot labyrinthos

* Testatur de eo insignes Tauleri sermones multoties
excusi, latine vero postremo Editi a clau. seris
parijs 1623. qui eum haud abs re Doctorem
sublimem ac illuminatum Theologum appellavit.

Sisyphæaq; saxa, quibus toto propemodum vita sua decur-
su fatigatus fuerit, arridere, quam illud datum à christo
consilium, uti post hæc UNO necessario contentus non
necessaria cuncta amoveat, mundumq; universum à tergo
relinquat. Ridebunt forsitan (sicut addit egregius ille
sacra Metanæa profelytus) humana sapientia admira-
tores delirum senem, à fastigijs estimationis suæ ad bases
infimas descendendum, rideant, si voluptas est, meum cor
etiam ridebit effugisse tercas, evasisse labyrinthos. Inveni
portum, seret fortuna valete, dixit poeta; ego: inveni
christum; vos Numina vana valete. tota mea vita
peregrinatio fuit, non patria, mutatum perpetuo diver-
sorium, nunquam et nusquam stabile Domicilium: atiam
caelestis patria in prospectu est, ad cuius uoyz limina, due
meus, lux mea, christus me deduxit. atq; hæc inter
sacra metanæata (quibus postremum biennium ex-
egit) vitam tandem Comenius placide finivit optatamq;
requiem octuagesimo octavo suo anno invenit.

Sectio ii.

Jugis imitatio laudatorum modò sacra
Metanæa profelytorum, solers discipulo
conscientia, eidemq; sociata ingenua con-
fessio peccatorum.

Tantum itaq; Virorum exemplis incitatus, et
gratia cumprimis verbisq; caelestis lumine collustratus
Liberatus, pari contentione et studio maximum illud
in sacro otio negotium meditabitur, secessum ad
tempus à curis turbulentioribus faciens, atq; salu-
tèrissima studentis vita morumq; inquinatissimorum
conversioni, donec et ipse remis velisq; omnibus ad
suprema felicitatis (christi merito parte) portum
Devenierit. Et quò perniciosior atq; detestabilior est
erudita mentis circa salutis negotium, et christiana
penitentia exercitia cacitas, eo magis necessaria solers
ac fervida in pio illo secessu Conscientia discipulo,
ut nempe sacra Metanæa alumni, speculari quasi

Lerem. 31. sibi Comente per prophetam Divino spiritu stabuerit
greg. m. l. 3. accuratori mentis examini intendentes: speculam quippe
Moral. c. 31. sibi statuere (ita præclari Gregorius M.) de virtute